

nye synspunkter, Jens Arup Seip anlægger på overgangen fra enevælde til fri forfatning vil inspirere til videre forskning.

Paul Dahl.

H. G. Olrik: Omkring dronning Caroline Mathilde. (Nyt Nordisk Forlag, 1958). 102 s.

Et langt liv i kultur- og personalhistoriens tjeneste afsluttedes, da kon-torchef, cand. jur. H. G. Olrik døde i 1949. Spredt rundt om i tidsskrifter og blade, men også i en række større værker findes resultaterne af hans utrættelige forskerflid, der ingen ulejlighed skyede for at klarlægge de mangfoldige detaljer, som historien også opbygges af. Blandt de mange »specialer«, H. G. Olrik dyrkede, var også Caroline Mathilde, til hvis livshistorie og miljø han ydede bidrag i større og mindre artikler. Disse artikler er her samlet af dattersønnen Jes Olrik, og resultatet er blevet en bog i et nydeligt udstyr, prydet med mange illustrationer. I en indledning giver overbibliotekar, dr. H. Topsøe-Jensen en karakteristik af H. G. Olricks personlighed og forfatterskab, i bogens slutning er – ved Jes Olrik? – meddelt en oversigt over kilder og litteratur til afhandlingerne.

Afhandlingerne har alle været trykt tidligere, men selv om det ikke er centrale emner i dronningens historie, de behandler, er det dog fuldtud berettiget at udgive dem samlet. De er vel-skrevne og fængslende, hvortil kommer at de ved arrangementet af den store og møjsommelig indsamlede rigdom på detaljer giver værdifulde bidrag til forståelse af tidens hofliv – på det punkt ligger bogens hovedværdi. I den indledende artikel skildres dronningens ophold på Sorø Akademi under hendes første rejse til København, efter et mindre stykke om indstiftelsen af Mathildeordenen føl-

ger dernæst et meget indholdsrigt afsnit om hofliv på Hirschholm. De sidste artikler behandler fangenskab på Kronborg, planerne om indretning af Ålborghus som fængsel for dronningen og endelig hendes afrejse fra Danmark. En bog, som det vil glæde enhver historiker og historisk interesseret at læse – samtidig en bog, som på sit særlige område vil komme til nytte for forskningen.

Vagn Dybdahl.

Troels G. Jørgensen: Anders Sandøe Ørsted. Juristen og Politikerens. (Arne Frost-Hansens forlag, 1957). 294 s.

For en lille menneskealder siden udsendte Troels G. Jørgensen et par bøger om A. S. Ørsted. Den ene behandler Ø.'s virksomhed som dommer, den anden var en mere omfattende biografi, der skulle give et billede både af hans liv og af hans arbejde. Når Troels G. Jørgensen nu igen har vendt sig mod Ø., skyldes det, forstår man af indledningen, at de to ældre bøger er udsolgt, at der trænges til en fornyelse af litteraturen om Ø., og at der er nyt stof at øse af. Anmelderen vil hertil føje, at forfatterens følelse af et vist åndsfællesskab med den store retslærde, der i sine sidste år isoleredes stærkt i samfundet, vel også er en inspiration til hans fortsatte syslen med Ø.'s person og virke.

Det er imidlertid lidt tvivlsomt, om forf. med denne nye bog har bidraget væsentligt til en fornyelse af Ørsted-litteraturen. Jørgensens vurdering af Ø. svarer ganske til den, han har givet i biografien fra 1933; stedvis er teksten en direkte gentagelse. Det betyder naturligvis ikke uden videre, at den er mindre værdifuld; det er blot ikke en fornyelse.

På en historiker må Troels G. Jørgensens biografiske metode virke forvirrende og noget utilfredsstillende.

Store partier af bogen er nemlig overvejende en omhyggelig registrering af Ø.'s juridiske forfatterskab og af hans lovgivningsarbejde i kancelliet. Jørgensens kommentarer i denne ræsonnerende bibliografi er nu ofte så kortfattede og sammentrængte, at en læser uden retsvidenskabelig baggrund hurtigt mister fornemmelsen af sammenhæng i ræsonnementerne og dermed i det billede af Ø., der skulle fremstå af gennemgangen af hans værk. I Ørsted-biografien fra 1933 skriver Troels G. Jørgensen, at bagved »Sagernes og Begivenhedernes objektive Mangfoldighed ligger de personlige Faktorer.« (S.312). Skade, at han ikke i sin nye bog har gjort et forsøg på at formidle en forbindelse mellem »Sagerne« og »de personlige Faktorer«. Det ville have gjort den mere tilfredsstillende som en beskrivelse af juristen og politikerens Ørsted.

Historikerne må også savne en nøjere gennemgang af den samfundsmæssige helhed, hvori forf. vil se Ø.'s politiske virksomhed. I skildringen af hans tid som kommissarius i stænderne har forf. kunnet udnytte brevstof, som han ikke tidligere havde adgang til – bl. a. Ø.'s breve til kongen. Men fremstillingen er her desværre centret så stærkt om Ø.'s person, at karakteristikken af ham som politiker sjældent bliver andet end et postulat. Mest får man at vide om politikerens Ø. på de steder, hvor forf. vil forsvare ham og hans »reaktion« mod kritiske bemærkninger fra andre forfattere som Rubin, Neergaard og Hans Jensen. Vurderingen sker imidlertid da mere ud fra Troels G. Jørgensens private kriterier, end ved en sammenhængende skildring af Ø.'s tid og af hans virke i den.

Det er sagerne, og først og fremmest sagernes juridiske side, der interesserer Troels G. Jørgensen, også i de politiske afsnit. Dette formelle synspunkt kommer derved til at gå gen-

nem hele bogen. Et eksempel blandt mange herpå er det, at forf. i behandlingen af Christian VIII's og Ø.'s stilling til det nationale nævner, at kongen »indrettede Haderslev Latinskole som dansk og oprettede Vensbæk Seminarium« (s. 212). For en historisk betragtning ville det her have været mere naturligt at dvæle ved, at ingen af disse foranstaltninger lod sig føre ud i livet på daværende tidspunkt.

Nu er det ikke meningen med disse bemærkninger at-skjule, at Troels G. Jørgensens bog vil have betydning som vejviser gennem Ø.'s omfattende juridiske produktion, og man er taknemlig for dens gennemgang og placering af de enkelte dele af Ø.'s store erindringsværk. Og selvom man må føle sig utilfredsstillt af bogen som historisk personschildring, må man yde Troels G. Jørgensen anerkendelse for den konklusion, hvormed han afslutter fremstillingen.

Trods al sympati for sin helt fremhæver forf. her, at Ø. ikke var den store og førende politiker og statsmand, og at han næppe heller på retsvidenskabens område var noget banebrydende geni. Alligevel rager han højt op i den danske retshistorie både ved sin produktions enorme omfang, og fordi han ingen konkurrenter havde. Hans store indsats var hans opgør med naturretten og hans indførelse af en ny metode, der grundede den retsvidenskabelige betragtning på det reale, uden at han blev stående ved reglen alene, men altid interesserede sig for den baggrund og de kræfter – for Ø. den moralske frivillighed – der opretholdt den. Troels G. Jørgensens karakteristik af Ø. som jurist, og især hans gennemgang af Ø.'s lovgivningsarbejde, hvor hans evne til at forme begreber og bygge regler op nåede sin ypperste udfoldelse, er uomtvisteligt af stor værdi.

H. P. Clausen.